

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Републички завод за статистику

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ГОДИШЊЕГ ИЗВЕШТАЈА О ИНВЕСТИЦИЈАМА У ОСНОВНА СРЕДСТВА ИНВ-01

Београд, фебруар 2019.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ГОДИШЊЕГ ИЗВЕШТАЈА О ИНВЕСТИЦИЈАМА У ОСНОВНА СРЕДСТВА ИНВ-01

Истраживање Годишњи извештај о инвестицијама у основна средства ИНВ-01 спроводи се на основу Уредбе о утврђивању појединих статистичких истраживања („Службени гласник РС“, број 104/09).

Образац ИНВ-01 усаглашен је са међународним статистичким стандардима и методологијом, тј. са Европским системом рачуна 2010 (ESA 2010) и Системом националних рачуна 2008 (SNA 2008).

Извештајем ИНВ-01 прикупљају се подаци о инвестицијама пословних субјеката у земљи *уколико су непосредни инвеститори*, без обзира на то да ли су у редовном или пробном раду, у оснивању или ликвидацији. Обухватају се само инвестиције крајњег корисника, тако да се не укључују издаци у облику дотација и преноса новчаних средстава за кредитирање и финансирање других пословних субјеката (орочавање, обавезна издвајања и сл.), као ни преноси за учешћа.

Извештајне јединице код којих су у току године настале статусне промене (спајање, припајање, подела) попуњавају извештај ИНВ-01 на исти начин као и редовни годишњи финансијски извештај, и то за сваки од следећих периода посебно: од почетка године до момента статусне промене и од момента статусне промене до краја године.

За попуњавање идентификационих обележја у заглављу обрасца користи се решење о регистрацији из Регистра јединица разврставања. Шифра делатности попуњава се према Класификацији делатности (2010).

Пословни субјекти који у току извештајне године нису имали инвестиције попуњавају само заглавље обрасца, а преко табела на првој страни обрасца испишују да нису остварили улагања у основна средства те године. Попуњен и потписан образац враћају у предвиђеном року надлежном статистичком заводу/одељењу.

Пословни субјекти који су имали инвестиције у више својих локалних јединица (погона) уписују број погона приказних у табели 4 (не укупан број погона пословног субјекта, већ само број оних у којима су остварене инвестиције).

Приликом попуњавања података треба обратити пажњу на то да се сваки појединачни нумерички податак читко упише у одговарајућу кућицу, здесна на лево.

Сви подаци исказују се у хиљадама РСД (без децимала). За инвестиције у инострану валуту прерачунавање у динаре врши се према средњем курсу Народне банке Србије на дан извршења трансакције.

Образац се састоји из шест табела.

Табела 1: ИЗВРШЕНЕ ИСПЛАТЕ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ У ОСНОВНА СРЕДСТВА приказује новчана улагања у основна средства (у готовом новцу, чеком, вирманом или другим налогом) у току године, без обзира на то када је извршена њихова изградња, израда или набавка. Исплатама се обухватају и отплате комерцијалних кредита и финансијског лизинга искоришћених у току године, као и исплаћене курсне разлике у текућој години, без обзира на то када су настале.

Исплате из сопствених средстава обухватају динарска и девизна средства непосредног инвеститора: средства издвојена за амортизацију, средства буџета пренета на рачун инвеститора и друга сопствена средства.

Исплате по основу заједничких улагања обухватају динарска и девизна средства домаћих и страних суинвеститора, као и физичких лица, удружена са средствима непосредног инвеститора.

Исплате из кредита обухватају банкарске и финансијске кредите, као и финансијске кредите непосредно уговорене са иностраним фирмама.

Исплате из кредита државних органа и јединица органа локалне самоуправе обухватају кредите добијене од државних органа и јединица органа локалне самоуправе, уговорене посредством банке или непосредно, са обавезом враћања или без ње.

Табела 2: ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА ИЗМЕЂУ ИСПЛАТА ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ И ОСТВАРЕНИХ ИНВЕСТИЦИЈА СА СТАЊЕМ КРАЈЕМ ИЗВЕШТАЈНЕ ГОДИНЕ приказује однос између извршених исплата у извештајној години и вредности физички остварених инвестиција у истом периоду, уз временско разграничење на које се те исплате, односно физички остварене инвестиције односе. Вредност физички остварених инвестиција у току године (податак под редним бројем 2.6) представља вредност ефективно извршене изградње, израде или набавке објеката, опреме и осталог, без обзира на то да ли су завршене и да ли је извршена њихова исплата. Вредност набављеног инвестиционог добра обухвата цену произвођача, трговинску маржу, таксе, транспортне трошкове и трошкове монтаже, као и трошкове за израду студија, пројеката, инвестиционих елабората, експертиза, технички преглед и трошкове преноса власништва. Порез на додатну вредност (ПДВ) није укључен у ову вредност, осим у случају када пословни субјект нема права на одбитак претходног пореза.

Табела 3: ТЕХНИЧКА СТРУКТУРА ИНВЕСТИЦИЈА У НОВА И ПОЛОВНА ОСНОВНА СРЕДСТВА (УКЉУЧУЈУЋИ И ОСНОВНА СРЕДСТВА НАБАВЉЕНА ПУТЕМ ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА) И ПРОДАЈА ПОЛОВНИХ ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА приказује детаљне податке о набавкама основних средстава. Набављена инвестициона добра могу бити купљена у земљи и иностранству, набављена путем финансијског лизинга, стечена трампом, примљена као капитални трансфер у натури или произведена и задржана за сопствену употребу.

Финансијски лизинг темељи се на уговору о закупу, где је рок коришћења (закупа) опреме или некретнина приближно једнак њиховом процењеном веку трајања. Прималац финансијског лизинга стиче слична права као да је сам власник тих добара, тј. сви значајнији ризици и користи повезани с власништвом над предметом лизинга прелазе на примаоца лизинга. Финансијски лизинг обично је неопозив и гарантује даваоцу лизинга повраћај његовог капитала, увећаног за камате. Прималац и давалац лизинга књиговодствено бележе као да је дошло до преноса власништва, односно до купопродаје, иако се то формално није догодило.

Основна средства разврстана су према класификацији средстава у *ESA 2010* на стамбене зграде, остале зграде и грађевине, машине и опрему, култивисане биолошке ресурсе и интелектуалну својину (истраживање и развој, минерална истраживања, рачунарски програми и базе података, забава, књижевни и уметнички оригинали и остала интелектуална својина).

Инвестиције у истраживање и развој представљају улагања у систематски стваралачки рад на освајању новог и повећању постојећег фонда знања у свим областима друштва, као и његову практичну примену (откривање нових и унапређење постојећих производа, развој нових или ефикаснијих процеса производње и сл.).

Инвестиције у набавку **нових** основних средстава (колона 2) односе се на набавке инвестиционих добара која још нису била предмет купопродаје између непосредних корисника тих добара (набавке извршене непосредно од извођача грађевинских радова, произвођача опреме или основна средства произведена у сопственој режији). Обухвата се и половна опрема набављена у иностранству, инвестиције у значајнија побољшања постојећих основних средстава, инвестиције у значајнија побољшања земљишта, трошкови преноса власништва земљишта, као и набавка половних путничких аутомобила од физичких лица.

Значајнија побољшања постојећих основних средстава обухватају реновирање, реконструкцију или проширење основних средстава, чиме се повећава производни капацитет и/или значајно продужава радни век инвестиционог добра. Значајнија побољшања постојећих основних средстава треба разликовати од редовног одржавања и поправки, који се не обухватају овим истраживањем.

Значајнија побољшања земљишта приказују се у оквиру остварених инвестиција у грађевинске радове, а односе се на повећање искористивог земљишта које је настало крчењем шума, каменитог тла, исушивањем мочвара, изградњом насипа или одводних канала, заштитом од поплава или ерозије земљишта, изградњом заштитних објеката, брана или баријера и сл.

Инвестиције у набавку **половних** основних средстава (колона 3) обухватају основна средства која су у извештајној години променила власника, тј. нису набављена непосредно од извођача грађевинских радова, произвођача опреме нити су произведена у сопственој режији. Обухвата се и вредност набављеног земљишта, док се трошкови преноса власништва тог земљишта приказују у колони 2.

Продаја основних средстава (колона 4) приказује се према вредности у купопродајном уговору, где се продајна цена умањује за трошкове преноса власништва.

Табела 4: ИНВЕСТИЦИЈЕ У НОВА ОСНОВНА СРЕДСТВА, ПО НАМЕНИ УЛАГАЊА И ТЕРИТОРИЈИ, приказује податке о инвестицијама које су разврстане по делатностима којима су намењене и општинама на чијој се територији налазе.

У зависности од организационе структуре извештајне јединице и локације инвестиционог објекта, при разврставању података поступа се на један од следећих начина:

- ако пословни субјект инвестира само у једну делатност (без обзира на то да ли је та делатност идентична или различита од његове основне делатности) на територији једне општине, попуњава колону 2. У заглављу колоне извештајна јединица уноси назив делатности којој су инвестиције намењене и назив општине на чијој територији инвестира. У колону 1 (Укупно) преносе се подаци из колоне 2;
- ако пословни субјект инвестира само у једну делатност, али у корист својих пословних јединица које се налазе на територији две или више општина, попуњава онолико колона у табели у колико општина инвестира. У заглављу колоне извештајна јединица уноси исти назив делатности којој су инвестиције намењене и називе општина на којима инвестира. У колону 1 уноси се збир података из колоне 2, 3, 4 итд.;
- ако пословни субјект инвестира у више различитих делатности, а на територији једне општине, попуњава онолико колона у колико делатности инвестира. У заглавље колоне извештајна јединица уноси исти назив општине на којој инвестира и називе делатности којима су инвестиције намењене. У колону 1 уноси се збир података из колоне 2, 3, 4 итд.;

- ако пословни субјект инвестира у више различитих делатности на територији више општина, попуњава посебну колону за сваку делатност у једној општини, затим за сваку делатност у другој општини итд. У колону 1 уноси се збир података из колона 2, 3, 4 итд.

Инвестиције у транспортну опрему треба приказати у оквиру делатности којој ће та опрема претежно служити и у општини на чијој је територији седиште локалне јединице (погона) која обавља ту делатност. Изузетно, инвестиције које је немогуће разврстати по општинама (улагања у железничке пруге, путеве, електричне и ТТ водове и сл.) треба приказати само према одређеној делатности, без уношења назива општине.

У заглављу колона 2, 3, 4 итд., на предвиђеном месту, пословни субјект уписује назив делатности којој су инвестиције локалне јединице (погона) намењене, као и назив општине на којој се инвестициони објекат налази. *Кућице у заглављу сваке колоне предвиђене су за одговарајуће шифре и попуњава их статистика.*

Податак под редним бројем 4.1 у колони 1 (преузет из табеле 3, редни број 3, колона 2) *Вредност остварених инвестиција у основна средства*, разврстава се према карактеру изградње (ред. бр. 4.11, 4.12 и 4.13) и техничкој структури (ред. бр. од 4.14 до 4.21).

Податак под ред. бр. 4.11 – *Набавка и изградња нових капацитета*, обухвата инвестиције у нова основна средства, на новој или старој локацији, без обзира на делатност којој су те инвестиције намењене. Нови капацитети обухватају: објекат као економско-техничку целину (грађевински део, опрема с монтажом и остало), део изградње објекта који представља засебну економско-техничку целину (а изградња се изводи у фазама), наставак градње или опремања раније обустављених инвестиција, улагања у дугогодишње засаде, основно стадо, изградњу нових саобраћајница и набавку нових машина и опреме и осталих категорија нових основних средстава.

Податак под ред. бр. 4.12 – *Реконструкција, модернизација, доградња и проширење*, обухватају инвестиције за преуређење или проширење постојећих објеката, опреме и уређаја ради повећања обима и бољег прилагођавања потребама тржишта, као и измене техничко-технолошких решења производње или услуга. Као посебне ставке (од 4.121 до 4.124) издвајају се значајнија побољшања стамбених зграда, нестамбених зграда и грађевина, транспортне опреме и осталих основних средстава.

Податак под ред. бр. 4.13 – *Одржавање нивоа постојећих капацитета*, обухвата улагања ради замене застарелих, истрошених или уништених основних средстава (не обухватају се редовно одржавање и поправке). Ове инвестиције утичу на интензивирање и рационализацију процеса рада, али не и на проширење расположивих капацитета и битније измене у постојећој врсти производа, услуга и технологије рада.

Податак о броју запослених односи се на текуће стање (односно на датум који је приближан дану када се уносе подаци). *Уноси се само број запослених у локалним јединицама, а не укупан број запослених пословног субјекта.*

Податак под ред. бр. 4.22 – *Број радника у радном односу*, подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем на одређено или неодређено време, без обзира на то да ли раде пуно радно време или краће од пуног радног времена, лица која послове директора обављају по уговору о правима и обавезама директора, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи.

Податак под ред. бр. 4.23 – *Број радника ван радног односа*, подразумевају се лица која имају формално правни уговор о обављању привремених и повремених послова, послова на основу уговора о делу, ауторског уговора или неког другог уговора без обзира на рок трајања, као и лица која су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи, а нису засновали радни однос.

Податак под ред. бр. 4.24 – *Изнајмљени радници*, подразумевају се лица која обављају послове у локалној јединици пословног субјекта и за пословни субјект са којим немају формално правни уговор о запослењу, већ наведени уговор имају са другим пословним субјектом, односно агенцијом за запошљавање која обавља делатност из области КД 78.

Табела 5: ИЗДАЦИ ЗА НАБАВКУ НЕПРОИЗВЕДЕНЕ НЕФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ДРАГОЦЕНОСТИ приказује податке о издацима за набавку непроизведене нефинансијске имовине и драгоцености и о трошковима преноса власништва тих средстава, који се издвајају као посебна ставка (трошкови посредовања, проценитеља, адвоката, инжењера, аукцијски трошкови, порези и др.).

Непроизведена нефинансијска имовина разврстана је према класификацији непроизведене имовине у *ESA 2010* на *природне ресурсе* (минерални и енергетски ресурси, водени ресурси, некултивисани биолошки ресурси, радио-фреквенцијски спектар и земљиште чија је набавка издвојено приказана у табели 3, ред 3.14 и др.), на *уговоре и лиценце* (дозволе за коришћење природних ресурса, дозволе за предузимање одређене активности, ексклузивно право на коришћење потенцијалних добара и услуга и сл.) и на *goodwill и маркетиншку имовину* (остварена позиција на тржишту и достигнута репутација и углед, који могу бити вредносно исказани одвојено од остале имовине; бренд, односно свест потрошача о постојању одређеног производа и/или услуге на тржишту, која се постиже дизајном производа, логом, паковањем и сл., и друга маркетиншка средства).

Драгоцености (дијаманти, немонетарно злато, платина, сребро, слике, скулптуре, накит од драгог камења и метала, збирке и др.) представљају нефинансијску имовину која се не користи за производњу или потрошњу већ за чување и одржавање вредности.

Табела 6: ИНВЕСТИЦИЈЕ И ТЕКУЋИ ИЗДАЦИ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИХОДИ ОД АКТИВНОСТИ ПОВЕЗАНИХ СА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ приказује податке о инвестицијама и текућим издацима за заштиту животне средине, као и о приходима од накнада за пружање услуга заштите животне средине, од продаје и од интерне употребе нуспроизвода који су резултат активности повезаних са услугама заштите животне средине.

Заштита животне средине обухвата све активности које су директно усмерене на спречавање, смањење и уклањање загађења или било које друге деградације животне средине услед процеса производње или употребе добара и услуга.

Подаци се прикупљају за различите области заштите животне средине, у складу са Европском класификацијом активности заштите животне средине (*Classification of Environmental Protection Activities and Expenditure, CEPA 2000*):

- *Заштита ваздуха* – уклањање или смањивање гасовитих или чврстих материја из отпадних гасова у ваздуху (уређаји за пречишћавање отпадних гасова, контрола квалитета ваздуха, адаптирање пећи ради употребе горива са нижим фактором емисије итд.);
- *Управљање отпадним водама* – спречавање или смањивање загађивања и загревања отпадних вода и изградња канализационе мреже за отпадне воде у кругу пословног субјекта (уређаји за пречишћавање отпадних вода, опрема за превоз активног муља, уређаји за контролу квалитета итд.);
- *Управљање отпадом* – прикупљање (канте за смеће, контејнери), превоз (возила за прикупљање и превоз), обрада (мешање, згушњавање, уситњавање, неутрализација, пресовање, сушење, спаљивање и др.), одлагање (депоније) и складиштење отпада;
- *Заштита и санација земљишта, подземних и површинских вода* – деконтаминација загађеног земљишта и пречишћавање вода;
- *Заштита од буке и вибрација* – прилагођавање уређаја ради заштите од буке и вибрација и грађевинске и техничке мере за смањивање буке и вибрација (облоге, прозори, зидови, насипи и др.);
- *Заштита природе* – заштита од ерозије и поплава, заштита законом заштићених биљних и животињских врста итд.;

Остале активности у вези са заштитом животне средине – истраживање и развој, заштита од радијације, образовање, информисање, као и остале активности које нису сврстане у друге области.

Инвестиције за заштиту животне средине (податак под ред. бр. 6.1) деле се на следеће инвестиције:

- *Инвестиције на крају производног процеса* („end-of-pipe“ инвестиције) – инвестиције у нове методе, технологије и/или опрему за сакупљање и уклањање загађења након његовог настанка, за обраду и одлагање штетних материја и за праћење и мерење нивоа загађења;
- *Инвестиције у превенцију загађења у току производног процеса* (интегрисане технологије) – инвестиције у нове или прилагођавање постојећих метода, технологија и/или опреме за спречавање или смањење количине загађења насталог у току производног процеса.

Текући издаци за заштиту животне средине (податак под ред. бр. 6.2) деле се на следеће издатке:

- *Текуће издатке настале у извештајној јединици* (интерни текући издаци) – рад и одржавање опреме за заштиту животне средине (издаци за материјал и енергију), трошкови радне снаге (само запослених на заштити животне средине) и други интерни текући издаци (образовање, информисање, административни послови у вези са заштитом животне средине итд.);
- *Текуће издатке плаћене трећим лицима у вези са заштитом животне средине* (екстерни текући издаци) – плаћања трећим лицима (државне институције, јавна предузећа и специјализовани произвођачи) за услуге заштите животне средине – услуге за прикупљање отпада, пречишћавање отпадних вода, надзор од стране надлежних институција, издаци за деконтаминацију земљишта итд. Плаћања еколошких такси и казни се не обухватају.

Текући издаци за заштиту животне средине не обухватају издатке за здравство и сигурност на раду.

Приходи од активности повезаних са заштитом животне средине (податак под ред. бр. 6.3) деле се на следеће приходе:

- *Приходе од накнада за пружање услуга заштите животне средине* – приходи од пружања услуга за прикупљање отпада, пречишћавање отпадних вода, деконтаминацију земљишта итд.;
- *Приходе од продаје нуспроизвода, као резултата активности које се односе на заштиту животне средине* – приходи од продаје електричне енергије настале у процесу отплињавања на депонији, приходи од продаје отпада који се користи као секундарна сировина (рециклирање отпада) итд.;
- *Приходе од интерне употребе нуспроизвода, као резултата активности које се односе на заштиту животне средине* (процењене уштеде због интерне употребе нуспроизвода) – вредност отпада који се у извештајној јединици користи као секундарна сировина итд.

Образац се попуњава у два примерка, од којих један остаје извештајној јединици, а други примерак извештајна јединица доставља надлежном статистичком заводу/одељењу.